
VERGRASSING OP DE SCHOP

Rob van Westbroek –monitoorder zandhagedis in de duinen- en Simon Aardenburg –boswachter bij PWN in Noord-Kennemerland- hebben samen actie ondernomen om een habitat van de zandhagedis op te knappen. Beiden doen hier verslag van de actie. Wij vinden dit een voorbeeld van prima samenwerking tussen een monitoorder met ideeën en een beheerder die hiervoor openstaat en PWN die fiat gaf. De actie liep zodoende langs weinig lijnen en kon in no-time worden uitgevoerd. HULDE!

Herstel zandhagedis eilegplaatsen bij Heemskerk

Rob van Westbroek

Sinds 1995 loop ik een zandhagedis-traject in de binnenduinrand van het Noordhollands Duinreservaat bij Heemskerk. Het traject beslaat een betrekkelijk klein gebiedje waarvan de hellingen nogal divers van karakter zijn. De begroeiing is verschillend, alsook de ligging op de zon en de verschillen in hoogte. Er is plaatselijk veel microreliëf aanwezig. Sommige stukjes zijn geheel begroeid met boomvormers als eik, meidoorn en abeel, met een ondergroei van kardinaalsmuts, bramen, liguster, diverse rozen en dergelijke. Verder zijn er veel duindoorns te vinden. De meer open gedeelten van de op de zon geëxponeerde hellingen zijn voornamelijk begroeid met grassen en lage duindoorns. Langs een deel van het traject loopt een wandel- en fietspad.

verschuiving hagedissen

In de loop van de jaren dat het traject door mij gemonitord wordt, valt een

duidelijke verschuiving waar te nemen in de vindplaatsen van de hagedissen. Op de twee hoogste hellingen van het traject, met lage duindoorns en grassen als begroeiing, vond ik de eerste jaren de meeste dieren. En er was hier één duidelijke eilegplaats: Een vol door de zon beschenen open zandplek boven op de heuvel, omringd door lage heesters, gras, een kleine eik en dito wilg. Op die plek heb ik wel eens 88 uitgekomen eischalen gevonden in het najaar. Waarschijnlijk kwamen er vrouwtjes vanuit de wijde omgeving om hun eitjes af te zetten.

minder eieren

In de loop der jaren werd het aantal gevonden eieren minder. In 2001 kon ik er maar drie vinden. Ook het aantal volwassen dieren is er teruggelopen. Daar staat tegenover dat ik steeds meer dieren zie op een hellinkje langs het fietspad, dat vaak wordt belopen. In 2001 vond ik daar ook de meeste

vóór de actie

Foto: Rob van Westbroek

juvenielen. Het werd mij duidelijk dat het deel van de hellingen waar voorheen de meeste dieren huisden vergrast was. De oude eilegplek was deels overschaduwd door de uit de kluiten gewassen wilg en door de groter geworden eik. Ook was de zandplek zelf kleiner geworden doordat het gras vanuit de randen oprukte.

Het plekje langs het pad daarentegen, wordt regelmatig door de jeugd betreden. Er is een duidelijk looppad van kaal zand gemaakt.

zandsporen en shovels

Dit deed mij sterk denken aan een soortgelijke situatie die ik vorig jaar in het duingebied in de Zeehaven van IJmuiden aantrof. Hier waren shovels het duin ingereden, die grote zandsporen achterlieten op de helling. Vanwege de aanwezigheid van de zandhagedis werden de werkzaamheden echter tijdelijk stilgelegd. Voordat de werkzaamheden opnieuw begonnen, werd ik in de gelegenheid gesteld om gedurende de maand september 2001 alle aanwezige hagedissen weg te vangen en elders weer los te laten (zie nieuwsbrief 22). Het overgrote deel van de door mij gevangen juveniele dieren werd toen gevonden in de nabijheid van de vernielde, lees opengemaakte, duinhellingen.

open zand verdwijnt

Deze situatie verplaatsend naar mijn eigen traject in Heemskerk heeft mij ertoe gebracht de medewerking te vragen van boswachter Simon Aardenburg van het PWN. Ik heb hem de situatie laten zien en gevraagd of het mogelijk zou zijn om door middel van

een proef te bezien of de vergraste hellingen weer geschikter te maken zouden zijn voor de zandhagedis. De zandplekken die er voorheen waren en nu vergrast zijn, zouden dan weer handmatig open gemaakt moeten worden. Als dit een toename van het aantal hagedissen op die hellingen laat zien, ondersteunt dat naar mijn idee de stelling dat de vergrassing (en met name het verdwijnen van open zand) een belangrijke reden kan zijn voor het verdwijnen van de zandhagedis op bepaalde locaties. Bij het opstellen van beheersplannen en -maatregelen voor bepaalde terreinen, zou dit als betrekkelijk eenvoudige beheersmaatregel meegenomen dan wel geadviseerd kunnen worden.

groen licht

Simon Aardenburg heeft mijn voorstel intern bij het PWN besproken en groen licht gekregen voor het doen van dit experiment. Op vrijdag 31 mei heb ik samen met hem diverse met gras en mos dichtgegroeide stroken, in grootte variërend van ca. 1 tot 2 m², weer vrij gemaakt van de begroeiing en wortels, zodat er weer open zandplekken ontstonden. Bij de bestaande grote eilegplek is de aanwezige wilg flink teruggesnoeid, zodat de zon daar weer de gehele dag vrijelijk kan schijnen. Het is de vraag of de hagedissen de plekken dit jaar nog zullen benutten voor de eiafzet. Ik zal afzetlocaties in het najaar zeker op de aanwezigheid van lege eidoppen onderzoeken. In een vervolgverslag dit najaar zal ik u op de hoogte houden van de resultaten van dit experiment.

Foto: Rob van Westbroek

*ná de
actie*